

**Подільський спеціальний
навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
Подільський державний
аграрно-технічний університет
Західноукраїнський національний
університет**

**матеріали
науково-практичного форуму
Внесок молодих вчених у
соціально-економічний
розвиток західного регіону**

25 лютого

2021 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

***ВНЕСОК МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК
ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ***

Матеріали науково-практичного форуму

25 лютого 2021 р.

**м. Кам'янець-Подільський
2021**

УДК 330.342.146:332.02:338.012.08

Вн 60

Рекомендовано до друку Вченою радою Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу (протокол № 2 від 24 лютого 2021р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **ТРИПАК Мар'ян Миколайович** – заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, директор Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу; **ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна** – кандидат економічних наук, заступник директора з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності; **БАЧИНСЬКА Олена** – кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів, економіки та економічної кібернетики, голова ради молодих вчених Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу; **ШЕВЧУК Олександр** – кандидат педагогічних наук, викладач; **ГОРЮК Юлія** – кандидат ветеринарних наук, асистент кафедри інфекційних та інвазійних хвороб, голова ради молодих вчених Подільського державного аграрно-технічного університету; **ЛЕГКИЙ Олег** – кандидат економічних наук, викладач кафедри міжнародних економічних відносин, голова Ради молодих вчених Західноукраїнського національного університету

Вн 60 Внесок молодих вчених у соціально-економічний розвиток Західного регіону: Матеріали науково-практичного форуму (м. Кам'янець-Подільський, 25 лютого 2021 р.). Кам'янець-Подільський : Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2021. 152 с.

Збірник містить матеріали науково-практичного форуму «Внесок молодих вчених у соціально-економічний розвиток Західного регіону», який відбувся 25 лютого 2021 р. (Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань соціально-економічний розвиток Західного регіону.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.
Видано в авторській редакції.

УДК 330.342.146:332.02:338.012.08

© Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2021.

Зміст

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	7
<i>Баглай Андрій</i>	
Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.....	7
<i>Біда Петро, Одуд Артем</i>	
Тенденції розвитку сільського господарства Рівненщини в умовах Євроінтеграції	9
<i>Blazhei Iryna</i>	
A change to the environmental policy of Ukraine within the framework of the European Green Course	12
<i>Борисяк Олена</i>	
Шляхи підвищення екологічної безпеки економічного розвитку регіону в умовах євроінтеграції	14
<i>Бурденюк Світлана</i>	
Накопичувальне пенсійне забезпечення – важливий пріоритет у реформуванні національної пенсійної системи України	17
<i>Гайбура Юлія, Семенюк Марина</i>	
Оптимізація витрат виробництва як фактор підвищення прибутковості підприємства	20
<i>Гоголь Інна</i>	
Передумови формування маркетингової стратегії сільськогосподарських підприємств в умовах Євроінтеграції	22
<i>Зеленський Андрій</i>	
Вплив фінансової децентралізації на результати соціально-економічного розвитку регіонів.....	25
<i>Кийко Неля, Ніколайчук Мар'яна, Романюк Анастасія</i>	
Органічне сільське господарство Рівненщини в умовах Євроінтеграції..	28
<i>Коваль Нонна, Вихлюк І.І.</i>	
Особливості управління прибутком підприємств в сучасних умовах	31
<i>Кравченко Артем</i>	
Формування мережі природно-заповідних територій	34
<i>Лойшин Анатолій</i>	
До питання економічної складової гібридної війни.....	36
<i>Патицька Христина</i>	
Формування центрально-периферійних взаємодій у територіальних громадах в умовах децентралізації.....	39
<i>Петрова Ольга, Живюк Руслана, Хотюк Катерина</i>	
Зелений туризм Рівненщини як перспектива розвитку регіону в умовах Євроінтеграції	42
<i>Телегін Вадим, Волков Євгеній</i>	
Корупція в державному секторі як гальмуючий фактор економічного розвитку.....	45
<i>Тимчина Ольга</i>	
Розвиток відносин України з Європейським Союзом: основні переваги .	48

Чорна Ірина, Рудик Анастасія

Процес європейської інтеграції на регіональному рівні..... 51

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ

РЕГІОНУ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ..... 54

Бондаренко Микола, Надточий Андрій

Застосування кластерного підходу до прийняття управлінських рішень із розв'язання проблем приморських регіонів України 54

Вацлавський Олег, Іванова Анна

Система соціального захисту населення в умовах фіскальної децентралізації 57

Великий Роман

Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю фермерських господарств..... 60

Горюк Юлія

Фаготерапія, як альтернатива антибіотикам в системі одержання екологічно-безпечного молока 62

Корженівська Наталія, Беспалий Ігор

Безпекова складова економічного механізму управління сільським розвитком в умовах трансформацій..... 63

Лисицький Сергій, Арнаут Володимир

Механізм управління земельними ресурсами Херсонської області 65

Лунак Віталій

«Особливості формування і використання бюджетів об'єднаних територіальних громад Західного регіону» 68

Погребняк Сергій

Сонячна енергетика – перспективний напрямок розвитку Хмельницької області..... 71

Полегенько Дмитро, Маланчин Михайло

Особливості регіонального розвитку Херсонської області 74

Федорчук Наталія

Деякі аспекти перспективного розвитку регіонального аграрного сектору економіки..... 76

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

РЕГІОНУ НА МІКРО- І МАКРОРІВНІ. 79

Іщак Олена

Основні сучасні заходи та принципи державної підтримки у сфері інноваційної діяльності..... 79

Легкий Олег

Перспективи маркетингового менеджменту наукових пропозицій та ідей у ЗВО 82

Нікішина Надія, Мунько Анна

Інституційне забезпечення регіонального розвитку в Україні..... 85

Нісходовська Олена

Сучасні підходи до управління інноваційною діяльністю підприємства... 87

Шершун Ольга

Статистична оцінка інноваційної діяльності західного регіону України . 90

Щегельська Наталія

Роль туристичних кластерів в економічному розвитку регіону..... 93

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ЛЮДСЬКИЙ

РОЗВИТОК: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР..... 96

Бачинська Олена, Гуменюк Ірина

Удосконалення системи мотивації професійного розвитку НПП та молодих науковців вітчизняних ЗВО..... 96

Грицаєнко Микола

Соціальний капітал як складова людського капіталу: регіональний аспект..... 99

Добровольська Елла, Омелянчук Дарія

Аналіз формування та використання робочої сили в регіоні 102

Комарніцька Оксана

Міграційні потоки населення Хмельницької області, причинно-наслідкові зв'язки та їх вплив на рівень трудового потенціалу регіону 105

Лаврук Наталія

Роль трудового потенціалу у відтворенні економічного потенціалу Західного регіону 109

Рокотянська Анастасія

Формування соціальної довіри через надання соціальних послуг у сфері зайнятості населення в Західному регіоні України..... 112

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ

РЕГІОНУ 115

Бачинська Марина

Перспективи застосування арт-терапевтичних технологій в розвитку соціокультурного потенціалу учнівської й студентської молоді з інвалідністю 115

Боршуляк Наталія

Сучасні тенденції глобалізації та регіоналізації відносин у сфері туризму 119

Волощук Марина

Психологічні бар'єри під час вивчення іноземних мов: адаптація та стратегії подолання бар'єрів 124

Глов'юк Оксана, Палилюлько Оксана

Значення соціокультурної діяльності для формування життєвих перспектив у студентів з інвалідністю..... 127

Колісник Марина

Методики викладання англійської мови в інклюзивному середовищі з використанням дистанційних технологій..... 130

Комарніцька Людмила

Архівні документи про виховну роботу Кам'янець-Подільського планово-економічного технікуму у 90-х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст. 132

Комлев Ігор

Розвиток освітніх послуг у Чернівецькій області: потенціал, проблеми, реальність 137

Локишин Віктор

Формування фахової компетентності майбутніх педагогів професійної освіти в умовах діджиталізації суспільства 140

Покалюк Вадим

Організація позааудиторної роботи у «ВСП Кам'янець-Подільському фаховому коледжі ПДУ» 142

Сидорук Людмила

Тестовий контроль знань в умовах дистанційного навчання 145

Тріпак Мар'ян, Шевчук Олександр

Компетентність та компетенція: термінологічний парадокс 148

Файн Альбіна

Альтернативна енергетика: новітній міжнародний досвід 150

Грицаєнко Микола

кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

В інноваційному розвитку економіки першорядну роль відіграють інформація і знання, носієм яких є людина – тобто, людський капітал, від стану якого залежить забезпечення моделі організації суспільного виробництва, яка в найбільшій мірі відповідає сучасним умовам.

В 2020-му році за індексом людського розвитку, який визначається Всесвітнім банком, Україна посіла 163-є місце серед 174 країн, пропустивши вперед Уганду (162-е місце), Тувалу (161-е місце), Туреччину (160-е місце) [1].

Індикаторами стану людського капіталу можуть слугувати показники, які доцільно розглядати в регіональному розрізі (табл. 1). Так, за валовим регіональним продуктом на одну особу, тис. грн., у 2019-му році лідирують м. Київ (283,1) і Полтавська область (123,8), відстають Чернівецька (37,4) і Луганська (16,3) області. За кількістю зайнятого населення, тис. осіб, на першому місці Дніпропетровська область (1419,6) і м. Київ (1393,8), на останньому – Волинська (381) та Луганська (308,3) області. Наявний дохід в розрахунку на одну особу, тис. грн., у 2019-му році був найбільшим у м. Києві (173,7) і Дніпропетровській області (89,0), найменшим відповідно у Донецькій (39,8) і Луганській (25,0) областях. При цьому найвища середньомісячна заробітна плата штатного працівника, тис. грн., була в м. Києві (15,8) і Донецькій області (11,7), найменша відповідно в Чернігівській (8,2), Херсонській (8,2) і Чернігівській (8,1) областях. В 2019-му році найбільша кількість студентів у коледжах, технікумах і училищах, тис. осіб, була в Дніпропетровській області (18,4) і м. Києві (17,0), найменша відповідно у Закарпатській (2,7) та Луганській (2,3) областях.

Таблиця 1

Індикатори стану людського капіталу в регіонах України в 2019-му році

	Валовий регіональний продукт, млрд. грн.	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, тис. грн.	Середня чисельність наявного населення, тис. осіб	Зайняте населення у віці 15 років і старше, усього, тис. осіб	Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, грн.	Кількість студентів у коледжах, технікумах, училищах, тис. осіб	Кількість студентів університетах, академіях, інститутах, тис. осіб	Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, млн. грн.
Україна	3560,6	84,2	42027,8	16668,0	69140	10497	173,6	1266,1	27480,2
Вінницька	111,5	71,1	1552,9	662,1	65503	9299	8,3	33,1	307,8
Волинська	60,4	58,3	1033,4	381,0	53990	8663	6,2	17,8	286,2

Внесок молодих вчених у соціально-економічний розвиток Західного регіону

Дніпропетровська	369,5	114,8	3191,6	1419,6	89042	10751	18,4	89,6	8314,3
Донецька	192,3	46,0	4148,9	751,5	39843	11716	7,6	25,8	2353,0
Житомирська	77,1	62,9	1214,2	524,2	62571	8528	8,9	18,0	181,6
Закарпатська	52,4	41,7	1255,3	509,6	47852	9202	2,7	18,9	268,5
Запорізька	147,1	85,8	1696,6	745,2	76062	10480	4,3	61,9	2879,6
Івано-Франківська	78,4	57,0	1370,7	581,6	56514	8817	5,9	29,4	633,6
Київська	198,2	112,5	1774,5	772,5	76232	11003	3,8	21,1	965,0
Кіровоградська	64,4	67,8	939,3	384,9	58461	8360	4,8	8,6	183,8
Луганська	35,2	16,3	2143,9	308,3	24975	8731	2,3	17,8	452,4
Львівська	177,2	70,2	2517,1	1079,5	67353	9271	10,6	105,1	520,9
Миколаївська	79,9	70,3	1125,5	500,2	64700	9976	4,1	25,3	922,8
Одеська	173,2	72,7	2378,8	1024,4	75288	9246	9,9	85,3	395,1
Полтавська	174,1	123,8	1393,7	592,8	72843	9846	5,3	36,6	1485,5
Рівненська	56,8	49,0	1155,1	490,3	55917	8967	3,6	26,5	530,1
Сумська	68,5	63,0	1074,8	491,8	65932	8579	3,7	27,4	651,9
Тернопільська	49,1	46,8	1042,3	418,8	50536	8275	6,8	32,8	19,8
Харківська	233,3	86,9	2667,0	1266,0	66547	9081	14,9	150,4	1235,8
Херсонська	55,2	52,9	1032,8	456,1	58129	8187	5,4	19,4	100,7
Хмельницька	75,6	59,6	1259,7	537,1	58934	8672	4,1	25,8	318,9
Черкаська	93,3	76,9	1199,2	532,3	59626	8838	5,2	30,9	354,6
Чернівецька	33,9	37,4	903,0	406,7	49142	8066	6,7	19,8	122,1
Чернігівська	70,6	69,7	998,5	437,7	59972	8206	3,0	14,7	352,5
м. Київ	833,1	283,1	2959,1	1393,8	173677	15776	17,0	324,3	3643,9

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Студентів університетів, академій та інститутів, тис. осіб, у 2019-му році було найбільше в м. Києві (324,3) і Харківській (150,4) області, найменше відповідно у Чернігівській (14,7) та Кіровоградській (8,6) областях. Поточні витрати на охорону природного навколишнього середовища, млн. грн., відповідно були найбільші в Дніпропетровській області (8314,3) і м. Києві (3643,9), найменші в Херсонській (100,7) та Тернопільській (19,8) областях. Можна зробити висновок, що найвищі показники людського капіталу в м. Київ та Дніпропетровській області, найнижчі – у Луганській та Чернівецькій областях.

Існує щільна лінійна залежність між розміром валового регіонального продукту (Y) та чинниками людського капіталу:

$$Y = 45,6 - 0,036x_1 - 4,05x_2 + 2,25x_3 + 0,03x_4; R = 0,96; D = 0,92,$$

де x_1 – зайняте населення у віці 15 років і старше, усього, тис. осіб;

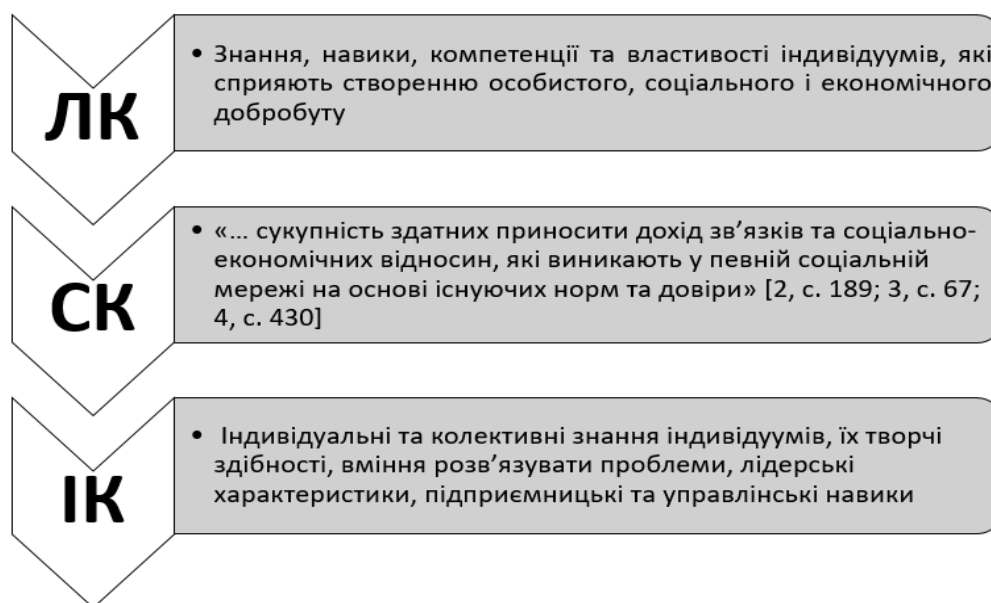
x_2 – кількість студентів у коледжах, технікумах, училищах, тис. осіб;

x_3 – кількість студентів в університетах, академіях, інститутах, тис. осіб;

х₄ – поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, млн. грн.

Найбільший вплив на розмір валового регіонального продукту серед чинників, включених в модель, здійснює кількість студентів університетів, академій, інститутів (коефіцієнт регресії 2,25), що підтверджує висновок про суттєву роль інформації і знань у розвитку економіки регіонів.

Ефективність використання людського капіталу залежить від соціального капіталу, який визначається як «... сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри» [2, с. 189; 3, с. 67; 4, с. 430]. За оцінками Solability – аналітичного центру стійкого розвитку – в 2020-му році Україна посіла 82-е місце серед 180-и країн світу після Лебанону (81-е місце), Сенегалу (80-е місце), Тайланду (79-е місце) [5]. На рис. 1 наведено схему взаємодії між людським, інтелектуальним і соціальним капіталами, де останній виконує головну комунікативну функцію. Соціальний капітал поєднує людський капітал з інтелектуальним завдяки створенню усталених соціальних мереж, що надає доступ до спільного використання дефіцитних ресурсів.

Рис. 1. Взаємодія людського (ЛК), інтелектуального (ІК) та соціального (СК) капіталів

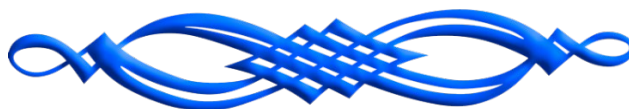
Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Завдяки системі норм підвищується рівень передбачуваності дій членів суспільства, що формує довіру, а також встановлює взаємну відповідальність, тим самим підвищує ефективність взаємодії між капіталами.

Список використаних джерел:

1. Human Capital Project // The world bank : web-site. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/human-capital> (appeal date: 15.02.2021).
2. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал.

- Бізнес Інформ.* 2018. № 1. С. 188-194.
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Modern Economics.* 2017. №4. С. 63-74.
  4. Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andrieieva L. and Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production.* 2019. pp. 427-440.
  5. The Social Capital Index 2020 // Solability : web-site. URL: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index/social-capital> (appeal date: 15.02.2021).

Добровольська Елла
*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*

Омелянчук Дарія
*здобувач вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 051 «Економіка»
Подільського державного аграрно-технічного університету
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ В РЕГІОНІ

Нинішня демографічна ситуація в Україні викликає занепокоєння, адже за прогнозними даними відділу економічних і соціальних досліджень ООН, до 2050 року населення нашої країни становитиме близько 26 млн. осіб. Дещо оптимістичнішим є прогноз вітчизняних науковців, розроблений Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України, за яким до вказаного періоду населення України становитиме 36,3 млн. осіб. Зазначені тенденції створюють реальні загрози національній, у тому числі економічній, безпеці країни, що призведе до дефіциту трудових ресурсів, зниження обсягу валового внутрішнього продукту країни та продуктивності праці, а загалом до погіршення якості трудового потенціалу суспільства [1].

Важливим чинником та одним із основних елементів, від якого залежать кінцеві результати виробництва в економіці країни, є трудові ресурси [3]. Дослідження економічної активності населення Хмельницької області виявило помірне підвищення рівня зайнятості населення.

Кількість економічно активного населення Хмельницької області в 2019 році склала 574,6 тис. осіб, з яких кількість сільського економічно активного населення є в 1,3 рази нижчою, ніж міського і склала 243,6 тис. осіб. Питома вага сільських зайнятих складає 41,9 %, міських – 58,1% загального обсягу зайнятого населення Хмельницької області. Кількість безробітних в 2019 році

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

*Внесок молодих вчених
у соціально-економічний розвиток Західного регіону*

Матеріали науково-практичного форуму

